

частности категории интертекстуальности в парламентских дебатах в Соединенном Королевстве Великобритании и Северной Ирландии как типа политического дискурса. Охарактеризованы специфические черты, что реализуют установление рекурсивных и прокурсивных связей между прошлыми и будущими событиями, явлениями и процессами политической, экономической и социальной жизни страны. Участники дебатов также обращаются в своих выступлениях к предварительно принятым законам, документам, актам внутригосударственного и международного значения, аллюзий, реминисценций и прямого, непрямого цитирования выдающихся личностей и политических деятелей. Такие интертекстуальные включения обуславливают повышенную эмотивность и аргументативность в реакциях коммуникантов. Детально проанализированы коммуникативные ходы и речевые акты участников дебатов во время заседаний Палаты общин британского парламента в период пост-Тетчеризма.

Ключевые слова: парламентские дебаты, политический дискурс, интертекстуальность, коммуникативный ход, речевой акт, цитата, реминисценция.

Pietsukh Oksana. Category of Intertextuality in the Political Discourse of the UK Parliamentary Debates.

This article deals with the peculiarities of the basic textual category of intertextuality realization in the UK parliamentary debates as a type of the political discourse. It points out the specific features of the British parliamentary debates that stipulate the involvement of recursive and procurative intertextual ties that establish connections between past and future events, phenomena and processes in the political, economic, as well as social life of the country. The debates' participants also appeal in their speeches to the previously adopted laws, reviewed documents and acts of the inner and international significance, as well as allusions, reminiscences and direct, indirect citations of the famous personalities and politicians. Such intertextual inclusions stimulate high emotiveness and grounded argumentation in the communicants' reactions. This paper provides a detailed analysis of the communicative moves and speech acts used by the debates' participants during the meetings of the UK House of Commons in the post-Thatcher period.

Key words: parliamentary debates, political discourse, intertextuality, communicative move, speech act, quotation, reminiscence.

УДК81`33:81`276.3-055.1:81`276.3-055.2

Віта Радкевич

**ОСОБЛИВОСТІ ДІАЛОГІВ У МІЖГЕНДЕРНОМУ СПЛІКУВАННІ ПЕРСОНАЖІВ
(НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ
АВТОРІВ-ЧОЛОВІКІВ ТА АВТОРІВ-ЖІНОК)**

Висвітлено гендерно марковані чинники під час конструювання міжгендерних діалогів із сучасних англомовних художніх прозових творів, написаних письменниками-чоловіками й письменниками-жінками. Актуальність дослідження визначається залученням когнітивного принципу перспективізації, в процесі якого різниця в поглядах полягає у різній гендерній приналежності авторів, відтак, гендерний чинник двовекторний: творці текстів різняться за принципом гендеру, діалоги є міжгендерними. Досліджено такі параметри міжгендерних діалогів, як наповнюваність і розгорнутість реплік із наведенням кількісних даних: порушення структури діалогів перебиванням, мовчання як реакція на репліку комунікативного партнера, а також кількісні та якісні властивості ініціації міжгендерних діалогів. Проведений аналіз із залученням принципу перспективізації дає підстави стверджувати про наявність гендерної маркованості за обома векторами. Наявність перебивання у МД більше притаманна «жіночим» дискурсам. Відсутність вербально вираженої реакції на ініціативну репліку комунікативного партнера частіше відзначаємо у F-учасників. Спостережено високу частотність повідомлень та інших видів ініціації МД серед M-учасників у творах, що належать авторам-чоловікам.

Ключові слова: міжгендерний діалог, комунікативна взаємодія, комунікативний партнер, гендерна маркованість, двовекторне дослідження.

Постановка наукової проблеми та її значення. Гендерний чинник двовекторний: діалоги бувають міжгендерними, творці текстів різняться за принципом гендеру. Такий підхід здійснено із залученням когнітивного принципу перспективізації, який розуміємо як дискурсивний механізм конструювання об'єкта (повідомлення-дискурсу), де таке конструювання одними учасниками дискурсивного акту здійснюється інтендовано для інших його учасників [3], надаючи в такий

спосіб можливість пізнати щось із різних поглядів [8, 105–126; 7; 9, 231–276; 10, 121–149]. У нашому разі йдеться про конструювання діалогів, у ході якого різниця в поглядах полягає у різній гендерній приналежності авторів, що конструюють дискурс і міжгендерні діалоги в ньому. Вважаємо, що оригінальність підходу зумовлює **актуальність** дослідження, відображеного у статті.

Мета пропонованої розвідки – виявити особливості міжгендерного спілкування, досліджуваного на матеріалі прозових текстів, утворених письменниками-чоловіками й письменниками-жінками.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Для виявлення особливостей міжгендерного спілкування у художньому дискурсі проаналізовано міжгендерні діалоги, відібрані методом суцільної вибірки з однакової кількості художніх дискурсів, створених авторами-чоловіками й авторами-жінками. Виявилося, що загалом у чоловічій прозі діалогів більше: 714 проти 642. Цей матеріал проаналізовано за такими загальними параметрами:

- кількість реплік у діалозі;
- наповнюваність реплік учасників комунікації;
- особливості ініціації та завершення комунікативних взаємодій;
- бенефективність / maleфактивність комунікації.

Аналіз кількості реплік у міжгендерних діалогах (далі – МД) засвідчив значну варіативність таких діалогів: вони можуть містити від шести до понад двадцяти реплік незалежно від гендерної приналежності автора. В дискурсах, створених авторами-жінками, наповнюваність жіночих реплік (F-учасників) не набагато повніша в порівнянні з репліками персонажів-чоловіків (M-учасників): у середньому 13,6 слів і 11,8 слів відповідно.

Розглянемо фрагмент діалогу (автор – жінка) між молодою бізнес-леді Гестер і її дядьком, які після сварки не бачилися близько п'яти років. Протягом цього часу Гестер побудувала свій бізнес, а її дядько практично втратив успіх у своїй справі:

(1) *“Hello, Uncle Will”, she said, trying to hide her shock.*

He stared at her, speechless, drinking her in.

“I expected you long before now”, she smiled, searching his eyes.

“Do you mind if I sit?”

“Please”, she replied, indicating the chair she kept for visitors (Blair. Hester Dark)

Наведений приклад удаю ілюструє незначну відмінність у кількості слів мовлення учасників МД. Однак у авторів-чоловіків наповнюваність реплік F-учасників у середньому помітно вища, ніж наповнюваність реплік M-учасників (на 20–24 %): 10,8 слів у репліках M-учасників і 14,2 слова у репліках F-учасників. У деяких дискурсах репліки F-учасників удвічі або утричі довші за відповідні репліки їх чоловіків-співрозмовників. Таку значну відмінність у розгорнутості реплік комунікантів спостерігаємо у наступному фрагменті діалогу між чоловіком і дружиною:

(2) *When the children had gone, Mary said, “Aren't you glad they're in the contest?”*

“Sure, if they do it right”.

“I can't wait to tell you – Margie read me in cards today, three times, because she said she never saw anything like it. Three times! I saw the cards come up myself”.

“Oh, Lord!”

“You won't be so suspicious when you hear. You always poke fun about tall dark strangers. You can't guess what was about. Well – you want to guess?”

He said, “Mary, I want to warn you” (Steinbeck. The Winter of My Discontent).

Більший обсяг реплік F-учасників у діалогах, створених авторами-чоловіками, досягається більшою лексичною розгорнутістю висловлень у репліці й більшою кількістю самих висловлень, як показано у прикладі (2). Нами наведено середні показники, адже зрозуміло, що наповнюваність реплік у діалозі залежить від жанрових особливостей дискурсу, ситуації комунікації, а також статусних ролей комунікантів. Названі позалінгвістичні характеристики дискурсів і діалогів, складниками яких вони являються, демонструють значну різноманітність і варіативність у своїй сполучуваності в окремих конкретних міжгендерних діалогах, і тому, на наш погляд, не підлягають систематизації в аспекті обраних гендерних параметрів.

Доцільно зупинитися також на таких особливостях конструювання МД, як наявність перебивання. Аналіз вибірки МД показує, що перебивання зустрічається доволі рідко, причому ця властивість діалогів більше притаманна у дискурсах, створених авторами-жінками, тут перебивання відзначається у 2,5 рази частіше, ніж у МД, створених авторами-чоловіками. Причому перебивання співрозмовника на 50 % більше помічено саме серед М-учасників комунікації. Зокрема, у розмові журналістки Кітті Логан із редактором спостерігаємо перебивання М-учасником своєї співрозмовниці, що відображає його емоційний стан (роздратування, обурення) у момент розмови:

(3) *“No comment,” she snapped.*

“Excuse me?”

“I said, no comment. You can tell your boss that you haven’t spoken to me, that we fell out, in fact we may be about to because I can’t believe you have the nerve to call me up and abuse our friendship in this way.”

“Are you smoking crack?”

*“What? No. Hold on, is this part of the story? Because if they’re now saying I’m a **drug addict then they can** –”.*

*“**Kitty, shut up.** I’ll tell my boss that you, Kitty Logan, who he’s never heard of anyway, has no comment to make on Victoria Beckham’s new line because that is about the only thing that I am allowed to talk about to anybody today”* (Ahern. One Hundred Names).

Здійснене спостереження дає можливість, на наш погляд, розглядати використання перебивання як гендерно марковану характерну рису мовлення М-учасників МД, що особливо типово для дискурсів авторів-жінок, тобто гендерний вектор авторства з погляду принципу перспективізації тут також релевантний.

Цікава така властивість МД, як відсутність вербально вираженої реакції на репліку комунікативного партнера: відсутність репліки взагалі або кивок/хитання головою на знак відповіді. Названу властивість спостерігаємо рідко: лише в 1,5 % МД, створених авторами-жінками та в 0,9 % МД, створених авторами-чоловіками. Крім того, 80 % відсутності вербальної реакції належать F-учасникам. Отже, можна констатувати, що використання «мовчання» – гендерно марковане за обома векторами дослідження.

Зупинимося на прикладах. У розмові між молодими людьми Еллою та Шоном (автор дискурсу – жінка), які протягом декількох років розбиралися у власних почуттях, спостерігаємо неодноразове використання мовчання у мовленні F-учасника:

(4) [F] *“I would have married you then”.*

“But we had nothing!”

“That didn’t matter, Sean”.

“Aye”. He breathed in. “I know that now”.

She could hear the slapping waters of the lake below, the moonlight reflected in its surface as Sean kissed her, just the way he used to before, neither of them wanting to break apart.

“You’re driving me crazy, Ella, I can hardly work with thinking of you. ... You were and are the only woman for me. There has never been anyone else”, he admitted.

***She smiled.** It had been exactly the same for her.*

“Will you marry me, Ella?” he finally asked.

He had his answer as she nodded, and flung her arms around him. (Conlon-McKenna. Promised Land).

У цьому фрагменті Елла мовчить, не відповідаючи Шону, тому що вона переповнена почуттями настільки, що лише киває на згоду, почувши довгоочікувану пропозицію одружитися.

Прикладом відсутності вербальної реакції у мовленні М-учасника з дискурсу, створеного автором-жінкою, слугує приклад (1), в якому мовчання М-учасника (*He stared at her, speechless, drinking her in*) є виявом його емоційного стану.

Наведемо приклад реакції-мовчання та реакції-жесту з дискурсу, створеного письменником-чоловіком:

(5) [M] *“Tell me what a tonsil is”.*

Her eyes staring at him.

“I keep remembering how you stormed out of the hospital followed by two grown men”.

She nodded.

“Is your patient in there? Can I go in?”

She shook her head, kept shaking it until he spoke again (Ondaatje. *The English Patient*: 11).

У цьому фрагменті МД F-учасник (20-річна медсестра) взагалі мовчить, і цим автор передає її небажання підтримувати розмову, припинити яку дівчина не може: у шпиталі, де вона працює, приїхав у справах єдиний друг її батька – журналіст, увага якого до дівчини їй неприємна.

Вивчення особливостей ініціації МД показало, що ініціація діалогів не має значної кількісної гендерної відмінності. В дискурсах, створених письменниками-чоловіками, спостерігаємо таке: 58 % МД ініціюються F-учасниками і 42 % таких діалогів – M-учасниками; у дискурсах письменниць таке співвідношення складає відповідно 51 % і 49 %. Однак виділено й іншу особливість дискурсивного оформлення діалогів, яка має гендерну маркованість, – досліджено, як співвідноситься ініціація та завершення МД, тобто чи завжди або наскільки часто ініціатор діалогу завершує його. В жіночих дискурсах виявлено незначну гендерну маркованість: у 21 % вибраних МД ініціатором і завершувачем розмови виступає F-учасник, і у 16 % діалогів ініціатором і завершувачем є M-учасник, інші діалоги – 63 % – ініціюються й завершуються різними персонажами. В дискурсах, створених письменниками-чоловіками, 40 % МД ініційовано й завершено F-учасником, а 24 % МД ініційовано й завершено M-учасником, інші МД – 36 % – ініційовані й завершені різними учасниками комунікативної взаємодії.

Отже, здійснений аналіз засвідчує, що в дискурсах, створених авторами-чоловіками, ініціація діалогів та їх завершення найчастіше належить саме F-учасникам: порівняно з жіночими дискурсами різниця становить 19 %. Безперечно, що наведене спостереження пов'язане з чинником бенефактивності МД загалом, оскільки саме ця група МД демонструє реальну або удавану бенефактивність серед F-учасників. Попри те, що дослідники відзначають доволі нечасте залучення чинника бенефактивності в лінгвістичних дослідженнях [4, 70–76], характеристика висловлень привертає увагу дедалі ширшого кола мовознавців і наразі трактується не лише як прогнозування комунікативної ситуації на користь одного або обох комунікантів [2, 126–127; 6], а як така, що свідчить про прагнення комуніканта досягти позитивного результату своєї діяльності (або мовленнєвого акту) для себе і/або для інших членів комунікативної взаємодії [1; 5, 170–175]. Наведене розуміння бенефактивності поділяємо у цьому дослідженні.

Зазначена особливість пов'язана з особливостями ситуативного домінування співрозмовників у МД: абсолютна більшість МД, які ініційовані й завершені F-учасником (38 % із 40 %), демонструють бажання F-учасника здійснити вплив на співрозмовника або навіть свідчать про актуалізацію стратегії психологічного домінування з його боку. В таких МД спостерігаємо безперечний бенефактив для F-учасника.

Розглянемо приклад МД з дискурсу роману *“Remains of the Day”* (K. Ishiguro), де відбувається комунікативна взаємодія між досвідченим дворецьким Стівенсом і економкою міс Кентон, під час якої F-учасник непрямо вказує M-учаснику на беззаперечну помилку, зроблену батьком Стівенса, й у такий спосіб непрямо підкреслює неправоту свого співбесідника, що в попередньому контексті неодноразово підкреслював бездоганність службових навичок Стівенса-старшого:

(6) [F] *“Excuse me, Mr Stevens. But if you are searching for your dustpan, it is out in the hall”.*

“I beg your pardon, Miss Kenton?”

“Your dustpan, Mr Stevens. You have left it out here. Shall I bring it in for you?”

“Miss Kenton, I have not been using a dustpan”.

“Ah, well, then forgive me, Mr Stevens. I naturally assumed you were using your dustpan and had left it out in the hall. I am sorry to have disturbed you”.

She started to leave, but then turned at the doorway and said:

“Oh, Mr Stevens. I would return it myself but I am busy at the moment. I wonder if you will remember it?”

I waited until Miss Kenton had gone upstairs, then I crossed the library and looked out into the hall. There, in the middle of the polished floor, was a dustpan.

This was an unimportant, but annoying error. The dustpan could have been seen not only from the five ground-floor doorways, but also from the stairs and the first-floor landings (Ishiguro. Remains of the Day).

Із дискурсу роману відомо, що Стівенс ставив свого батька, який все життя служив дворецьким у великих маєтках, як приклад бездоганної служби для нової економки, і в результаті помилився. Приклад містить кілька вибачень із боку F-учасника, які є просто формулою ввічливості, і тільки завершальна фраза (*‘Oh, Mr Stevens. I would return it myself but I am busy at the moment. I wonder if you will remember it?’*), що містить непрямий наказ, фактично вказує на справжні наміри комуніканта, який добре усвідомлює свій бенефактив: міс Кентон прямо вказала Стівенсу на прикру помилку його батька і цим створила заперечення образу бездоганного служника.

В інших 2 % МД бенефактив для жіночого персонажа виявляється удаванним, смислові лінії дискурсу свідчать про те, що в таких комунікативних ситуаціях F-учасник завершує комунікативну взаємодію, маскуючи своє розчарування її результатами або прагнучи закінчити розмову, що стала для F-учасника неприємною. Зокрема, у розмові Серени Пемброк із її зведеним братом Іеном, який намагається розслідувати спробу замаху на життя їх батька (дискурс роману *‘Hot Money’* (D. Francis)), F-учасник завершує розмову, що набула неприємного для неї характеру, дещо ексцентрично, намагаючись спантеличити співрозмовника і в такий спосіб створити образ домінуючого комуніканта:

(7) *“You’ve had your five minutes”, she said. She sidestepped me in swift movements and made for the stairs. “See you at the funeral”.*

“Whose funeral?” I asked, following her.

“Anyone’s,” she said darkly, and ran weightlessly down the stairs as if skimming were more normal than walking (Francis. Hot Money).

У цьому прикладі домінування у розмові удаване, і тому бенефактив для F-учасника можна схарактеризувати як удаваний.

Незважаючи на зазначену вище відсутність кількісного чинника щодо гендерної ініціації діалогів, доцільно звернути увагу на гендерну маркованість якісних чинників ініціації МД. Якісними чинниками називаємо змістовно-прагматичні особливості ініціації діалогів залежно від гендеру комунікантів за допомогою: а) питання; б) прямої/непрямої директиви; в) комунікативних формул; г) повідомлення; д) іншого способу ініціації діалогу (дискурсивного акту зі значенням попередження, натяку, загрози, звинувачення тощо).

Отже, дослідження показало, що в аспекті гендерного вектора авторства спостерігаємо достатньо помітні розбіжності щодо зазначених способів ініціації МД, і результати цього дослідження представлено в Табл. 1:

Таблиця 1

Прагматичні види ініціації МД у прозі авторів-чоловіків

Ініціатор МД	Питання	Директива (пряма/непряма)	Комунікативні формули	Повідомлення	Інші способи
М-учасник	5,1 %	1,0 %	6,3 %	21,2 %	15,2 %
F-учасник	15,3 %	5,12 %	2,6 %	20,5 %	7,7 %

Як бачимо, для обох груп комунікантів найбільш типовий вид ініціації діалогу – повідомлення (приклад 7 для F-учасника), однак гендерну маркованість помічено в інших видах ініціації: для F-учасників типовою є ініціація за допомогою питання (приклад 2), інші способи ініціації, зокрема звертання (приклад 6), використання директив, які трапляються уп’ятеро частіше, ніж у мовленні М-учасників, хоча загалом їх частотність не можна назвати високою. Розглянемо приклад ініціації МД із директивою у мовленні жіночого персонажа:

- (8) *She declared an increasing admiration for Brush. “Now when can you come to Okey City, cause I want to give a big, big party for you. My father loves for me to give parties, and I know our crowd would be crazy about you. ...When can you come, Mr. Bush?”*
“I don’t go to parties very much”, said Brush slowly, “but I’ll call you up some day and I’d like to have a talk” (Wilder. Heaven’s My Destination).

F-учасник розпочинає свій діалог із молодим чоловіком, якого вона бачить удруге в житті, з непрямої директиви, фактично намагаючись примусити його приїхати до міста, в якому живе дівчина. У мовленні M-учасників використання директиви – найменш частотний спосіб ініціації діалогу, не частим є й використання питань і комунікативних формул (які спостерігаємо утричі частіше, ніж у жіночому персонажному мовленні):

- (9) **“Hullo”**, Alan said. *“I hear you could use a lawyer”.*
“At the moment”, Sharon said promptly, “we’d prefer a plumber. The toilet in Granddaddy’s bathroom won’t stop running” (Hailey. In High Places).

Наведемо також приклад МД (автор дискурсу – чоловік), який розпочинається з питання M-учасника:

- (10) *Burden had been pacing up and down. He said, “It’s your car but your son uses it?”*
“It’s my car”, she said. “I bought it and paid for it and I’m the registered owner. But he has to go to work, doesn’t he? I let him use it to go to work and then if I want to go shopping, he can take me and pick me up. He’s got to have transport”.

“What does your son do, Mrs Sanders?”

“He’s a teacher, isn’t he?”

“You tell me”, Burden said (Rendel. The Veiled One).

Іншими за частотністю видами ініціації МД M-учасниками є: ініціація за допомогою прямого звертання; фрази-лакуни; контекстуально зумовлені фрази, які просто допомагають розпочати бесіду й часто несуть очевидний зміст, наприклад:

- (11) *Late in the afternoon, a young doctor stopped by the side of her bed. He was in his early thirties, but looked old and tired.*

“Well”, he said. “You’re finally awake”.

“Where am I?” It hurt her to speak.

“You’re in the charity ward of the Hospital Provincial in Avila. You were brought in yesterday. ...”
 (Sheldon. The Sands of Time).

У цьому разі МД ініціюється M-учасником методом вживання фрази-лакуни *Well* та фрази очевидного змісту *You’re finally awake*, що допомагає розпочати розмову з незнайомою людиною. Як зазначено вище, такий вид ініціації діалогу – достатньо типовий для чоловічого мовлення в дискурсах, створених авторами-чоловіками.

Аналіз видів ініціації МД у дискурсах, створених авторами-жінками, засвідчив інше співвідношення окремих видів ініціації у порівнянні з МД, виокремлених із дискурсів, створених письменниками-чоловіками. Порівняльну частотність окремих видів ініціації МД представлено в Табл. 2:

Таблиця 2

Прагматичні види ініціації МД у прозі авторів-жінок

Ініціатор МД	Питання	Директива (пряма / непряма)	Комунікативні формули	Повідомлення	Інші способи
M-учасник	7,6%	2,5%	7,6%	15,5%	10,4%
F-учасник	15,4%	2,5%	5,1%	23,1%	10,3%

У «жіночих» дискурсах основний вид ініціації МД – використання повідомлення, як і у «чоловічих» дискурсах, однак повідомлення-ініціація в жіночому персонажному мовленні характеризується помітно вищою частотністю (приклади (3), (4)). Прикладом ініціації МД шляхом

використання повідомлення у мовленні М-учасника є наведений вище приклад (6). Цікаво зазначити практично однакову частотність питань у функції ініціальної репліки F-учасників МД для обох гендерно маркованих типів дискурсів, однак автори-жінки частіше використовують питання і до ініціальних реплік М-персонажів (приклад (10)). Ініціацію діалогу F-учасником за допомогою питання представлено у такому прикладі:

(12) *Tom stepped off the bus almost directly in front of Marge. She was in her swimsuit and the white jacket she always wore to the beach.*

“Where’s Dickie?” she asked.

“He’s in Rome”, Tom smiled easily, absolutely prepared for Marge’s questions. “He’s staying up there for a few days. I came down to get some of his stuff to take up to him”.

“Is he staying with somebody?”

“No, just in a hotel” (Highsmith.The Talented Mr. Ripley).

Для «жіночих» дискурсів притаманна однаково гендерно типова низька частотність ініціальних директив і достатньо помітна частотність (також без гендерної маркованості) використання інших видів ініціації МД, які достатньо варіативні. У цьому виді ініціації МД було помічено прямі звертання, компліменти, пропозиції, натяки тощо.

Розглянемо приклад використання прямого звертання в комбінації з проханням (директивою) у функції ініціальної репліки F-учасника МД:

(13) *“Oliver! Oliver, my darling, don’t, don’t cry. Didn’t you hear what I said? I said the war is over. LM just telephoned, saying had we heard, Oliver don’t, please don’t –”*

“I’m sorry”, he said, wiping his eyes on the back of his hand, blowing his nose hard. “Yes, I did hear” (Vincenzi. No Angel).

Очевидно, що така ініціація МД контекстуально детермінована й виражає емоційний стан учасника діалогу.

У наступному фрагменті МД ініціація здійснюється М-учасником способом використання компліменту:

(14) *Evvy said, “Miss Carter, my expectations were high, but you have surpassed them. I congratulate you”.*

“Is it finished now?” asked Evvy.

Rain came towards the picture. “Oh dear, no!” she said in a shocked voice. “There are a lot of things that still need doing (Murdoch.The Sandcastle).

У діалозі йдеться про портрет директора приватної школи й комплімент висловлено художниці.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Проведений аналіз із залученням принципу перспективізації дає підстави стверджувати про наявність гендерної маркованості МД за обома векторами. За вектором авторства (перспективізації в аспекті гендеру адресанта) гендерна маркованість виражається так: у дискурсах, створених авторами-чоловіками, спостережено помітно більшу розгорнутість реплік жіночих учасників комунікації порівняно з чоловічими; наявність перебивання у МД більше притаманна «жіночим» дискурсам; достатньо чіткими є розбіжності щодо конструювання ініціації МД за якісним прагматично-смісловим чинником. За вектором гендерної приналежності учасників комунікації виокремлено такі чинники гендерної маркованості: перебивання є на 50 % частотнішим серед М-учасників комунікації, а відсутність вербально вираженої реакції на ініціативну репліку комунікативного партнера уп’ятеро частіше помічено саме в F-учасників. Достатньо показовими є гендерні особливості ініціації діалогів: висока частотність повідомлень і питань серед F-учасників і висока частотність повідомлень та інших видів ініціації МД серед М-учасників. Подальшу перспективу дослідження вбачаємо в аналізі прагматичних особливостей актуалізації МД в інших видах дискурсу, зокрема кінематографічному.

Джерела та література

1. Билан Н. Роль семантического признака бенефактивности в определении ролевого статуса одушевленных актантов семантико-синтаксических структур пословиц русского языка [Электронный ресурс] / Н. Билан // Научный вестник Херсон. держ. ун-ту. Сер. «Лінгвістика». – 2004. – Вип. 6. – С. 204–207. – Режим доступа : http://linguistics.kspu.edu/webfm_send/1657.

2. Всеволодова М. В. Теория функционально-коммуникативного синтаксиса: Фрагмент прикладной (педагогической) модели языка : учебник / М. В. Всеволодова. – М. : МГУ, 2000. – 502 с.
3. Петрова Н. Ю. Междисциплинарный термин «перспектива»: истоки и новые горизонты в когнитивистике [Электронный ресурс] / Н. Ю. Петрова // Современный научный вестник. – 2013. – Т. 10, № 2. – С. 40–49. – Режим доступа : http://www.rusnauka.com/9_SNP_2015/Philologia/7_189257.doc.htm
4. Сковородина С. В. Проблемы определения границ диалогического единства в категориях стимула и реакции [Электронный ресурс] / С. В. Сковородина // Мова і культура. – 2013. – Вип. 16, т. 2. – С. 70–76. – Режим доступа : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mik_2013_16_2_13.pdf
5. Чейф У. Л. Значение и структура языка / У. Л. Чейф. – М. : Прогресс, 1975. – 432с.
6. Шлуинский А. Б. Типология реципиентно-бенефактивных конструкций и типологическая соотносительность синтаксической организации предложения [Электронный ресурс] / А. Б. Шлуинский // Acta Linguistica Petropolitana : труды Ин-та лингвист. исследований РАН. – СПб. : Наука, 2014. – Т. 10, ч. 3. – С. 692–710. – Режим доступа : http://ilingran.ru/Shluinsky/ashl/TipologijaRecipientnoBenefaktivnyx_2014.pdf
7. Givon T. *Mind, Code and Context: Essay in Pragmatics* / T. Givon. – Jersey, London, 1989. – 456 p.
8. Graumann C. F. *Perspectival structure and dynamics in dialogues* / C. F. Graumann // *The Dynamics of Dialogue* / ed. by I. Markova, K. Foppa. – NY : Harvester Wheatsheaf, 1990. – P. 105–126.
9. Mac Laury R. E. *Vantage Theory* / R. E. Mac Laury // *Language and the Cognitive Construal of the World* / ed. by J. R. Taylor ; R.E. Mac Laury. – Berlin ; NY : Moutonde Gruyter, 1995. – P. 231–276.
10. Merleau-Ponty M. *Eye and Mind* / M. Merleau-Ponty // *The Merleau-Ponty Aesthetics Reader: Philosophy and Painting* / Ed. by G. Johnson. – Evanston, Illinois : Northwestern University Press, 1993. – P. 121–149.

References

1. Bilan, Natalia. 2004. “Rol Semanticheskogo Priznaka Benefaktivnosti v Opredelenii Rolevogo Statusa Odushevliennykh Aktantov Semantiko-Sintaksicheskikh Struktur Poslovits Russkogo Yazyka”. *Naukovyi Visnyk Khersonskoho Derzhavnoho Universytetu*, 6: 204–207. linguistics.kspu.edu/webfm_send/1657.
2. Vsevolodova, M. 2000. *Teoriia Funktsionalno-Kommunikativnogo Sintaksisa: Fragment Prikladnoi (Pedagogicheskoi) Modeli Yazyka*. Moskva: MGU.
3. Petrova, Natalia. 2013. “Mezhdistsyplinarnyi Termin «Perspektiva»: Istoki i Novyie Gorizonty v Kognitivistike”. *Sovremennyi Nauchnyi Vestnik*, 10 (2): 40–49. http://www.rusnauka.com/9_SNP_2015/Philologia/7_189257.doc.htm
4. Skovorodina, S. 2013. “Problemy Opredeleniia Granits Dialogicheskogo Edinstva v Kategoriiakh Stimula i Reaktsyi”. *Mova i Kultura*, 16 (2): 70–76. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mik_2013_16_2_13.pdf.
5. Chief, U. 1975. *Znachenie i Struktura Yazyka*. Moskva: Progress.
6. Shluinskii, A. 2014. “Tipologiiia Retsypientno-Benefaktivnykh Konstruktsyi i Tipologicheskaiia Sootnositelnost Sintaksicheskoi Organizatsyi Predlozheniia”. *Acta Linguistica Petropolitana*, 10 (3): 692–710. Sankt-Peterburg: Nauka. http://ilingran.ru/Shluinsky/ashl/TipologijaRecipientnoBenefaktivnyx_2014.pdf
7. Givon, T. 1989. *Mind, Code and Context: Essay in Pragmatics*. Jersey, London.
8. Graumann, Carl. 1990. “Perspectival Structure and Dynamics in Dialogues”. In *The Dynamics of Dialogue*, edited by I. Markova, K. Foppa, 105–126. New York: Harvester Wheatsheaf.
9. Mac Laury, R. E. 1995. “Vantage Theory”. *Language and the Cognitive Construal of the World*, edited by J. R. Taylor; R. E. Mac Laury, 231–276. Berlin; New York: Moutonde Gruyter.
10. Merleau-Ponty, M. 1993. “Eye and Mind”. In *The Merleau-Ponty Aesthetics Reader: Philosophy and Painting*, edited by G. Johnson, 121–149. Evanston, Illinois: Northwestern University Press.

Радкевич Вита. Особенности диалогов в межгендерном общении персонажей (на материале англоязычной прозы авторов-мужчин и авторов-женщин). Исследованы гендерно маркированные показатели при конструировании межгендерных диалогов из современных англоязычных художественных прозаических произведений, написанных писателями-мужчинами и писателями-женщинами. Актуальность исследования определяется привлечением когнитивного принципа перспективизации, при котором разница в точках зрения заключается в разной гендерной принадлежности авторов, таким образом, гендерный фактор оказывается двухвекторным: создатели текстов отличаются по принципу гендера, диалоги есть межгендерными. Исследуются такие параметры межгендерных диалогов как наполненность и развернутость реплик с представлением количественных данных: нарушение структуры диалогов перебиванием, молчание как реакция на реплику коммуникативного партнера, а также количественные и качественные свойства инициации межгендерных диалогов. Проведенный анализ с привлечением принципа перспективизации дает основания утверждать о наличии гендерной маркированности по обоим векторам. Наличие перебивания в МД больше присуща «женским» дискурсам. Отсутствие вербально выраженной реакции на инициативную реплику коммуникативного партнера чаще отмечается среди F-участников. Отмечается высокая частотность сообщений и различных других видов инициации МД среди M-участников в произведениях, принадлежащих авторам-мужчинам.

Ключевые слова: межгендерный диалог, коммуникативное взаимодействие, коммуникативный партнер, гендерная маркированность, двухвекторное исследование.

Radkevych Vita. Peculiarities of Dialogues in Personages' Intergender Communication (on the Material of English-Language Male and Female Prose). The article deals with studying of gender marked issues of inter-gender dialogues taken from contemporary English-language prose fiction written by male and female authors. The topicality of the study is determined by exploiting of the perspectivization principle when the view point is gender determined, thus the investigation is performed along two vectors: the gender issue of the discourse author and the gender of the dialogue participant. The following parameters of inter-gender dialogues are investigated: the profuseness and development of conversational turns with quantitative data, the breach of dialogue structure by interruptions, silence as the reaction to the interlocutor's conversational turn, as well as quantitative and qualitative features of inter-gender dialogues initiation. The analysis resulted in stating the gender markedness of the given parameters considering both vectors thus showing some distinct qualitative features of inter-gender communication determined by the gender of its participant. The breach of dialogue structure by interruptions is observed largely in female prose. Silence as the reaction to the interlocutor's conversational turn is a typical characteristics of female communication behaviour. Male personages in discourses created by male authors tend to use statements and various other ways to start their inter-gender dialogues which are difficult to summarize.

Key words: inter-gender dialogue, communicative cooperation, communicative partner, gender markedness, two-vector study.

811.111'22'42:316.77

Євгенія Саранюк

РОЛЬ СЛОТІВ ТУТ і ЗАРАЗ КОНЦЕПТУ GLAMOUR У КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЯХ АНГЛОМОВНОГО МАС-МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ

Досліджено понятійний компонент концепту GLAMOUR, вербалізований у сучасному англomовному мас-медійному дискурсі. Концептуальні складники, які утворюють понятійний компонент концепту GLAMOUR, структуровані у вигляді фрейму, який можна змодельовати на основі акціонального фрейму за С. А. Жаботинською. Розглянуто заповнення слотів ТУТ і ЗАРАЗ фреймів ДОСЯГНЕННЯ ГЛАМУРНOSTІ (уявленнями про місце, репрезентованими концептами ДОРОГИЙ КУРОРТ, ДОРОГА ЯХТА, ДОРОГИЙ ОСОБНЯК, ВЕЛИЧЕЗНА ГАРДЕРОБНА КІМНАТА) та КУПІВЛЯ ГЛАМУРНOSTІ (концептом МАГАЗИН ЗНАМЕНИТОГО ДОРОГОГО БРЕНДУ). Ці фрейми структурують уявлення мовців про різні способи досягнення гламурності двома різними категоріями людей: знаменитостями та звичайними людьми. Крім того, виокремлено стратегії відсторонення реципієнта, загравання з реципієнтом і прилучення реципієнта, які використовує продуцент висловлювання для створення у реципієнтів повідомлень певних уявлень про гламур. Аналіз засвідчує, що дискурс, у якому вербалізується концепт GLAMOUR, не лише інформує реципієнтів про наявність такого явища, як гламур, а й спонукає до певних дій.

Ключові слова: мас-медійний дискурс, концепт GLAMOUR, понятійний компонент, фрейм, слот, стратегія.

Постановка наукової проблеми та її значення. Слово *glamour* (і відповідно концепт GLAMOUR) у мас-медійному дискурсі згадується дуже часто, щоб підкреслити привабливість події, житла, речі, місця або людини [4, 7]. GLAMOUR в мас-медійному дискурсі не є стабільною категорією. Концепт GLAMOUR завжди залежить від ситуації та суб'єкта. Згідно з трьохкомпонентною структурою концепту (образний, понятійний, ціннісний складники) [1, 7; 3, 109] розглянемо понятійний компонент концепту GLAMOUR, використовуючи дані онлайн-журналів і реаліті-шоу. З метою аналізу ми абстрагуємося від актуалізації образного й оцінного компонентів у кожному конкретному випадку і зосередимося на аналізі понятійного компонента. Теорія фреймів, у межах якої фрейм розглядається не як тип концепту, а як концептуальна структура, пропонує зручний інструментарій для аналізу понятійного компонента концепту GLAMOUR.